

УКРАЇНТЕІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»

Анотація.

Намір України інтегруватися до європейського співтовариства та забезпечити суспільний добробут європейського рівня в контексті реалізації інноваційної політики виглядає безальтернативним і на цей час має реальні передумови (інноваційний потенціал) такої перебудови. Поступово Україна переходить до технологічного динамізму («постійної» технологічної революції) у сфері науково-технологічного розвитку. Напрямами реалізації державної науково-технічної політики є: формування та стимулювання розвитку вітчизняного науково-технічного потенціалу, розроблення власних інноваційних технологій та використання можливостей технологічного трансферу для пришвидшення прогресивних технологічних змін у країні. Така політика передбачає низку основних заходів, зокрема: активне залучення передового світового науково-технічного досвіду, виважену патентну ліцензійну політику, сприяння господарчим суб'єктам у придбанні іноземних технологічних розробок та створення таких спільних міжнародних структур за участі держави, що сприятимуть пришвидшенню наукового і технологічного розвитку України у післявоєнний час.

Ключові слова: трансфер технологій, інформація, менеджмент, дослідження, інформаційне забезпечення.

Вступ

В цілому міжнародне співробітництво у науково-технічній сфері протягом останніх років характеризується активними контактами та обмінами, наявністю широкої низки цікавих перспективних проєктів, належним рівнем нормативно-правового забезпечення та добрим підґрунтям для подальшого розвитку взаємин між науково-освітніми інституціями.

Окремою значною площиною науково-технічного сегменту співробітництва України є діяльність у сфері інновацій та технологічного трансферу. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку з метою створення сприятливих умов для розвитку та ширшого застосування інновацій. В рамках розвитку дипломатичних відносин України з країнами-членами ЄС, з країнами східного партнерства, участь у двосторонньому науково-технічному співробітництві в межах міжурядових угод, співпраця з міжнародними організаціями та фондами вийшли на значно вищий рівень *стратегічного партнерства*. Україна є активним учасником міжнародної співпраці в сфері трансферу технологій. Українське міжнародне співробітництво в сучасних умовах вимагає нового мислення та нових підходів. У результаті перерозподілу міжнародного балансу сил за участі України видозмінюються існуючі інтеграційні блоки, виникають додаткові можливості для створення нових конфігурацій міжнародного наукового і науково-технічного партнерства. Окремого значення набуває трансфер інноваційних технологій.

Міжнародне співробітництво виступає одним з дійових інструментів інтеграції України та формує особливу спільну просторову зону, що є своєрідним джерелом безперервного потоку технологічних інновацій і достатньо зручним інструментом інноваційного розвитку в сфері технологічного трансферу. Кооперація з іноземними вченими дозволить створити спеціалізовані бази даних технологій/розробок; проведення досліджень щодо визначення регламенту обміну науково-технічною продукцією; залучення найкращих кіл експертів для проведення науково-технічної експертизи; консультативної підтримки роботи бізнес-інкубаторів та стартап-компаній; координацію спільних досліджень; участь у бізнес- і технологічній кооперації країн-партнерів, як складової загальної системи інноваційного простору.

Обговорення

На сьогодні питання технологічного трансферу, навіть в умовах воєнного стану, залишається найбільш актуальним з огляду на залучення інновацій до плану післявоєнного відновлення України. Ключовими питаннями є визначення шляхів відновлення України після перемоги та можливість

використання ноу-хау у відбудові та розвитку країни. Повноцінний вступ України до Європейського Союзу вже у 2024 році, дозволить пришвидшити доступ до технологічних ринків розвинутих країн світу з метою не лише успішного залучення та впровадження інноваційних проєктів зовні, а також інтегруватися українським інноваціям до сучасних ланцюгів виробництва за кордоном. Тому, в сучасних умовах розвиток країни та її економічне зростання безпосередньо пов'язане з видом та якістю застосованих технологій.

Активна участь і багаторічний досвід УкрІНТЕІ у сфері трансферу технологій, дозволяє інституту залишатися флагманом у цій сфері. Головними цілями міжнародного трансферу технологій є збільшення експорту національних технологій за кордон за рахунок формування структурних підрозділів НІОКР, що розвивають свою діяльність за межами країни, з залученням іноземних інвестицій; модернізація національної економіки шляхом розширення ролі суб'єктів країни у міжнародному промисловому виробництві і збільшення кількості національних аутсорсингових компаній. Тобто, трансфер технологій є тим інструментом, що в повній мірі сприяє на обопільно вигідній основі країнам-партнерам забезпечити розвиток своїх національних інноваційних систем, а інновації тим фундаментом, на якому повинно базуватися майбутнє відновлення країни після руйнувань, спричинених нападом росії.

Враховуючи те, що одним із основних пріоритетів є інтеграція України до міжнародного дослідницького простору, УкрІНТЕІ бере активну участь у двосторонньому науково-технічному співробітництві в межах міжурядових угод і є досить активним учасником процесу технологічного трансферу не лише на теренах України, а і за кордоном. Тому, в інституті було розроблено і впроваджено Автоматизовану систему формування інтегрованих міждержавних інформаційних ресурсів (АСФІМІР). Даний електронний ресурс дозволив створити атмосферу «рухливого простору», що забезпечує діалог між країнами в сфері технологічного трансферу та орієнтований на надання інформаційних послуг суб'єктам інноваційної діяльності як в Україні, так і за її межами через мережу Інтернет. Даний ресурс нараховує близько 6000 інноваційних розробок, технологій, інвестиційних проєктів, стартапів, ноу-хау з 17 країн світу. Основними цілями автоматизованої системи є: науково-технічний та інноваційний розвиток стратегічних та інформаційних технологій для забезпечення стійкого розвитку економіки, наукової сфери, бізнесу та інших сфер діяльності України; стимулювання інноваційного зростання наукового потенціалу України, розширення науково-виробничої кооперації та формування ефективних партнерств, підтримка науково-технологічної діяльності і процесів модернізації наукових сфер діяльності окремих підприємств, що використовують інноваційні технології; об'єднання зусиль представників бізнесу, науки, держави в організації суспільної діяльності зі створення перспективних комерційних технологій, нових продуктів та послуг для подолання наслідків війни, за рахунок використання інноваційних технологій; залучення додаткових суспільних, корпоративних та приватних фінансових і матеріальних ресурсів з метою проведення необхідних досліджень і розробок тощо.

АСФІМІР стала підґрунтям для побудови опорної структури української інноваційної системи у вигляді: Міждержавної інформаційно-технологічної платформи трансферу технологій колективного користування, що на сьогодні стала повноцінною Платформою відкритих інновацій; «Платформи колективного використання для торгово-економічного і науково-технічного співробітництва з КНР» на базі ресурсів УкрІНТЕІ і Інституту високих технологій Академії наук провінції Хейлуцзян (ІВТ АНПХ) КНР, м. Харбін; спільного електронного ресурсу інновацій з Інститут досліджень з розвитку науки та техніки Сичуань-Уйгурського Автономного Округу КНР, м. Урумчі; побудовано Міжрегіональну мережу трансферу технологій, до якої увійшли м. Київ, Харківський та Одеський регіони.

Багатовекторність інформаційних ресурсів УкрІНТЕІ надає змогу стати рівноправним партнером наукового співтовариства в сфері трансферу технологій. Враховуючи концептуальні засади Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» та нормативно-правових актів у сфері трансферу технологій (Постанов Кабінету Міністрів України, Наказів МОНУ), роботу інституту було спрямовано на реалізацію наступних завдань та забезпечення ефективного використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу України: ідентифікацію перспективних технологій, технічних рішень, пошук можливостей інвестування у їх розробку (впровадження, трансфер) та вивід нового товару (послуги) на ринок, його (її) маркетинг; стимулювання розвитку вже існуючих інноваційних стартових майданчиків, промислових кластерів, технологічних арен і платформ колективного використання, мереж трансферу технологій, гібридних платформ технологічної ініціативи; об'єднання зусиль представників бізнесу, науки, держави в організації суспільної діяльності зі створення перспективних комерційних технологій, нових продуктів та послуг, за рахунок використання інноваційних технологій; формування ефективних партнерств технологічного трансферу, що дозволить створити екосистему партнерів для співіснування однодумців, як всередині країни, так і за її межами задля досягнення загальної мети; забезпечення активізації діяльності щодо формування баз даних корпоративного доступу інноваційних технологій/розробок/інвестиційних проєктів, враховуючи пріоритетні напрями, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг

та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень; організація роботи у формуванні політики уряду у сфері науки і технологій зі створення підприємницького середовища, сприятливого для конкуренції та інновацій, і забезпечення оптимального поєднання людських, фінансових ресурсів та знань для їх продуктивного використання; здійснення експертно-технічного супроводження перспективних інноваційних проєктів; застосування системного підходу в управлінні інформацією та інноваційними технологіями; вивчення потреб внутрішніх і зовнішніх технологічних ринків шляхом проведення маркетингових досліджень на основі даних Автоматизованої системи, що дозволить зорієнтуватися на потреби і вимоги технологічного ринку, розвитку галузей народного господарства, сфери споживання технології, експорту та імпорту товарів, в яку передбачається передати технологію; пошук потенційних інвесторів; участь у міжнародних програмах і проєктах. Маркетингова складова забезпечить сукупність активних суб'єктів і сил, та дозволить усім учасникам інноваційної екосистеми отримати синергетичний ефект та стати повноцінними гравцями ринку комерціалізації розробок як в 3 регіональній екосистемі так і на національному та міжнародному ринках; надання інформаційної та консультативної підтримки інституціям, що займаються питаннями технологічного трансферу; здійснення супроводу перспективних наукових проєктів на всіх етапах просування та впровадження інновацій. Тобто, завданням будь-якої мережі трансферу технологій є забезпечення впровадження та масштабування ефективної бізнес-моделі з комерціалізації передових вітчизняних інноваційних технологій з обов'язковою перспективою залученням закордонних інновацій.

Вже на сьогодні, в умовах воєнного стану прем'єр-міністр України Денис Шмигаль у Луганно представив проєкт Плану відновлення України (надалі – План) [6] та створення координаційної платформи між урядом України та всіма двосторонніми та багатосторонніми партнерами, організаціями та міжнародними фінансовими організаціями для підготовки та реалізації плану. Зазначається, що «проєкт Плану відновлення та розвитку під керівництвом України було визнано основним рамковим документом, що задає напрямок процесу відновлення». У відповідності до визначеного переліку Національних програм для досягнення ключових результатів виконання Плану кардинально змінилась географія запитів на інноваційні технології.

Хоча політика країн стосовно інноваційної діяльності та стимулювання НДДКР різняться, проте спільними напрямками діяльності є створення спеціальних технологічних кластерів, розвиток венчурних фондів, податкові преференції компаніям, що проводять НДДКР та інвестують у такі ключові галузі, як біотехнології, нанотехнології, телекомунікації, нові матеріали, передові методи обробки інформації тощо. Тому, з плином часу, виникає потреба розбудови вже існуючих та створення нових гібридних структур (технопарків, технологічних платформ, екосистем партнерів, технополісів, кластерів тощо) з інноваційною траєкторією розвитку, ключовим «гравцем» яких, враховуючи багаторічний досвід трансферу технологій, стає УкрІНТЕІ. Інститут, на сьогодні, є ланкою загальної державної інноваційної інфраструктури, що забезпечує розвиток і підтримку інноваційного циклу, як на внутрішньому, так і на зовнішньому технологічних ринках. Розроблення та впровадження концептуальної моделі спільних електронних ресурсів дозволить наблизитись до вирішення проблем в сфері енергетики та енергоефективності, екології та раціонального природокористування; науки про життя, нових технологій лікування та профілактики найпоширеніших хвороб, дослідження у сфері біотехнології та медицини; нових речовин та матеріалів; будівництва; пріоритетних проблем у сфері соціальних та гуманітарних наук; технологій оборонного спрямування.

Висновок

Отже, намір України інтегруватися до європейського співтовариства та забезпечити суспільний добробут європейського рівня в контексті реалізації інноваційної політики виглядає безальтернативним і на цей час має реальні передумови (інноваційний потенціал) такої перебудови. Поступово Україна переходить до технологічного динамізму («постійної» технологічної революції) у сфері науково-технологічного розвитку. Напрямами реалізації державної науково-технічної політики є: формування та стимулювання розвитку вітчизняного науково-технічного потенціалу, розроблення власних інноваційних технологій та використання можливостей технологічного трансферу для пришвидшення прогресивних технологічних змін у країні. Така політика передбачає низку основних заходів, зокрема: активне залучення передового світового науково-технічного досвіду, виражену патентну ліцензійну політику, сприяння господарчим суб'єктам у придбанні іноземних технологічних розробок та створення таких спільних міжнародних структур за участі держави, що сприятимуть пришвидшенню наукового і технологічного розвитку України у післявоєнний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизована система формування інтегрованих міждержавних інформаційних ресурсів (АСФІМІР) [Електронний ресурс]. – 2017. - Режим доступу: <http://store.uintei.kiev.ua/transfer/ua/pages/asfimir.html>. - Дата доступу: 28.04.2023.
2. Керцнер Г. Стратегічне планування управління проєктами з використанням моделі зрілості: Пер. з англ. – М.: Компанія АйТі; М.: ДМК Прес, 2003. – С. 118-124.
3. Бенчмаркетинг. Записки маркетолога [Електронний ресурс]. – 2005. - Режим доступу: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/marketing_terms_b/benchmark/. – Дата доступу: 28.04.2023.

Аврамчук Богдан Олегович – к.е.н., старший дослідник, заступник директора УкрІНТЕІ з науково-експертної діяльності, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації», Київ, slavira218@gmail.com, тел. +38 (098) 419-9186

Ukrintei as an independent component of the innovation system of ukraine

Abstract

Ukraine's intention to integrate into the European community and ensure social welfare of the European level in the context of the implementation of innovation policy seems to have no alternative and at this time has real prerequisites (innovation potential) for such a restructuring. Ukraine is gradually transitioning to technological dynamism ("permanent" technological revolution) in the field of scientific and technological development. The directions of implementation of the state science and technology policy are: formation and stimulation of the development of domestic science and technology potential, development of own innovative technologies and use of technology transfer opportunities to speed up progressive technological changes in the country. Such a policy involves a number of basic measures, in particular: the active involvement of the world's leading scientific and technical experience, a balanced patent licensing policy, assistance to economic entities in the acquisition of foreign technological developments and the creation of such joint international structures with the participation of the state, which will contribute to the acceleration of scientific and technological development of Ukraine in the post-war period.

Keywords: technology transfer, information, management, research, information support.

Avramchuk, Bogdan – PhD. (Economics), senior researcher, deputy director of UkrINTEI for scientific and expert activities, State Scientific Institution "Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information", Kyiv, slavira218@gmail.com, tel. +38 (098) 419-9186